

3. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, в Україні. 14 березня 2014 р. – 31 січня 2017 р. *OHCHR*. URL: <https://bit.ly/3JpZlnN> (дата звернення: 20.04.2024).

4. Assessing Our Capacity for Serving Male Survivors of Sexual Violence. National Sexual Violence Resource Center, 2021. 19 p.

5. Busch-Armendariz N.B., Bell H., DiNitto D.M. et al. The Prevalence of Sexual Assault: Evidence for Social Work Education and Practice. *Revista de Asistență Socială*. 2011. Vol. 10. № 1. P. 59-75.

6. Pearson J., & Barker D. Male Rape: What We Know, Don't Know and Need to Find Out: A Critical Review. *Crime Psychology Review*. 2018. № 4(1). P. 72-94.

7. Sexual Assault Awareness Month. *National Association of Social Workers*. URL: <https://bit.ly/3U9ZfWp> (дата звернення: 20.04.2024).

8. Smith S.G, Zhang X, Basile K.C. et al. The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey: 2015. Atlanta: NCIPC, 2018. 25 p.

9. Yaroshenko A., Semigina T. Exploring Gender Stereotypes among Prospective Foster Families. *Socialinē Teorija, Empirija, Politika Ir Praktika*. 2022. № 2. P. 62-79.

Ірина Ящищак,
менеджер відділу з Соціальної роботи
Sincere Care Agency (Нью Йорк, США));
випускниця аспірантури (ОПП «Соціальна робота»)
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

Наталія Олексюк
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТІВ-

ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

У статті розкрито досвід соціальної підтримки студентів-військовослужбовців (ветеранів) в університетах США з метою їх соціальної інтеграції, шляхом адаптації, реадaptaції та професійної перепідготовки. Зазначено, що для налагодження позитивно спрямованої життєдіяльності колишніх військовослужбовців США виділяють значні ресурси, що, безумовно, є виправданим у соціальному та економічному аспектах.

Ключові слова: *військовослужбовці (ветерани), соціальна інтеграція, соціальна підтримка, соціальна адаптація, професійна перепідготовка, університет.*

До повномасштабного вторгнення росії в Україну в єдиному електронному державному реєстрі ветеранів війни налічувалося майже пів мільйона осіб. Після перемоги в Україні цей реєстр поповниться щонайменше на півтора мільйони наших співгромадян, які здобули досвід участі у воєнних діях. Очевидно, що так само в центрі пріоритетної опіки держави перебуватимуть і члени сімей ветеранів та сімей загиблих воїнів, а це додатково ще кілька мільйонів осіб. За загальними підрахунками, після війни така цифра може сягнути чотирьох мільйонів [4]. Зважаючи на велику кількість ветеранів, яка очікується після війни, для максимально ефективного планування та організації їх соціальної підтримки та підтримки їх сімей, маємо вже сьогодні розробляти програми адаптації ветеранів до цивільного життя та соціальної інтеграції в суспільство. Це допоможе зменшити можливі проблеми й забезпечити гідне та якісне життя ветеранів і їх сімей [1, с. 9].

Реінтеграція ветеранів війни у соціум є складною та багатоаспектною проблемою, тому потребує комплексного підходу, а також співпраці між урядом, громадськістю та власне ветеранами. Процес реінтеграції включає, зокрема: соціальну адаптацію (перехід від військового середовища до цивільного життя, який, у свою чергу, включає: допомогу зі знайомствами та взаємодією з новими соціальними групами, підтримку в адаптації до нового стилю життя і вироблення нових соціальних навичок), психологічну підтримку (ветерани можуть мати психологічні проблеми, такі як ПТСР, тривога, депресія, які потребують спеціалізованої підтримки та лікування); професійну перекваліфікацію (ветерани можуть потребувати допомоги у виборі нової професії або кар'єри, здобутті додаткової освіти або навичок); підтримку з житлом (надання інформації про доступні житлові програми для ветеранів, допомога в отриманні житла); законодавчий супровід (допомога у взаємодії з урядовими структурами,

отримання пільг та послуг, доступних для ветеранів). Вважаємо за необхідне зазначити, що для організації позитивно спрямованої життєдіяльності ветеранів і їх сімей не менш важливим ніж адаптація, є процес реадаптації – надання можливостей ветеранам для навчання і здобуття навичок, які допоможуть їм знайти роботу та інтегруватися в суспільство [2, с. 185-186; 4].

Для максимально ефективної роботи над програмами інтеграції військовослужбовців (ветеранів) у суспільство маємо проаналізувати не лише набутий в Україні, а й закордонний досвід та передбачити можливості його імплементації. З цією метою розглянемо основні аспекти соціальної підтримки ветеранів в університетах США – країни, яка є світовим лідером у наданні соціальних гарантій усім, хто готовий у разі потреби захищати інтереси Америки та її громадян. Звільнені в запас військові тут не стають соціальним тягарем – у США піклуються про розвиток найрізноманітніших програм, які допоможуть адаптуватися колишнім військовослужбовцям, а роботодавцям – отримати хороших працівників [3, с. 188-189; 4].

За даними Міністерства оборони США у 2023 році на Департамент ветеранів США, який реінтегрує військових до цивільного життя, виділено \$303 мільярди. Це другий за обсягом фінансування департамент американського Міністерства оборони. Зазначимо, що станом на 2023 рік у США проживає понад 18 мільйонів ветеранів, 19% з яких – ветерани з інвалідністю. Найбільшу частку з виділених на департамент грошей становить інвестиція в освіту ветеранів, що принесе більше користі, ніж звичайна пільга, оскільки суттєво знижує ефект безробіття, дозволяє з одного боку підвищити професійний рівень ветеранів, а з іншого – розтягнути в часі їхнє працевлаштування, що дозволить уникнути колапсу на ринку праці. Багато ветеранів після завершення служби навчаються на курсах і тренінгах, що на деякий час утримує їх від виходу на роботу й високої конкуренції між собою, а також дозволяє претендувати на більш

кваліфіковану роботу. При багатьох університетах є спецкласи для ветеранів, а освіта має значну соціальну орієнтованість. Загалом для навчальних закладів престижно, коли до них вступають захисники й захисниці. Сьогодні університети Америки змагаються за студентів-ветеранів [1, с.10; 4].

Розроблені в університетах США програми для професійної перепідготовки ветеранів, спрямовані на забезпечення комфортного та ощадливого переходу військовослужбовця від військової служби до життя у цивільному суспільстві. Наприклад, курс «Соціальне пристосування» для ветеранів зосереджений на навчанні їх позитивному переходу від військового до цивільного життя. Курс передбачає: формування навичок спілкування з сім'єю, друзями та колегами у цивільному житті, навичок міжособистісного спілкування); пристосування до цивільної роботи (розуміння культури цивільного робочого місця та формування навичок, необхідних для успішної кар'єри); оволодіння ефективними методами управління стресом (формування відповідних навичок, робота зі стресовими ситуаціями та з ПТСР); соціальне включення (розуміння правил взаємодії зі спільнотою, волонтерство, участь у громадських організаціях); підтримка ментального здоров'я (усвідомлення важливості та необхідності професійної психологічної допомоги); курс з фінансової грамотності (бюджетування; збереження та інвестування грошей, вкладання їх в акції, облігації або інші фінансові інструменти); управління боргами (включаючи інформацію про студентські кредити, кредитні картки та іпотеки); податки (розуміння податкового законодавства та заповнення податкових декларацій); пенсійне планування (включає інформацію про різні форми забезпечення після служби); оцінка навичок (самооцінка; консультація з професійним радником або кар'єрним консультантом; переклад військових навичок на мову цивільного ринку праці (ідентифікація навичок, їх адаптація і передача в контексті цивільних професій (наприклад, розробка професійного резюме, підготовка до

співбесід та створення мережі контактів, які можуть допомогти в отриманні роботи) [2, с.183; 4].

Моніторинг успіхів (прогресу) в переході студента-ветерана до цивільного життя може бути виконаний за допомогою: індивідуального плану навчання (професійні радники або перехідні координатори можуть створити індивідуальний план дій, що ґрунтується на поетапній стратегії переходу); зустрічі з радниками (ветерани можуть зустрічатися з радниками, щоб обговорити свій прогрес й визначати наступні кроки); використання он-лайн інструментів (існує велика кількість он-лайн інструментів і платформ, які можуть допомогти ветеранам відстежувати прогрес у навчанні, пошуку роботи, адаптації до цивільного життя); зворотний зв'язок від роботодавців і спільноти для розуміння, як ветерани адаптуються та які сфери можуть вимагати додаткового розвитку [4].

В Україні наразі розробляються та апробуються програми підтримки ветеранів. Вважаємо, що позитивні елементи досвіду університетів США дозволяють імплементувати їх у практику повернення військовослужбовця (ветерана) до цивільного життя та налагодження його позитивно спрямованої життєдіяльності. Адже від успішної соціальної інтеграції ветерана виграє сам ветеран, оскільки відчує власну потрібність й здатність забезпечити себе і свою родину, а також виграє держава, так як отримає сплачені податки, зниження соціальної напруги, підвищення ВВП, що, в кінцевому рахунку, забезпечить її суб'єктність.

Список використаних джерел

1. Капська А.Й., Олексюк Н.С. Організаційно-педагогічне забезпечення позитивної життєдіяльності сім'ї військовослужбовця. Вісник *Чернігівського державного педагогічного університету*. Випуск 61. Серія : педагогічні науки. Чернігів, 2009. С. 6–11.

2. Олексюк Н. С. Соціальна підтримка військовослужбовців Збройних Сил як важливий напрям соціальної політики у США // *Соціальна робота з різними категоріями населення у територіальній громаді: українські реалії та міжнародний досвід : колективна монографія*. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. С. 182–198. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17337/1/10_Oleksiuk.pdf.

3. Ящишак І. В. (2022). Напрями соціальної підтримки студентів в університетах США. *Соціальна робота та соціальна освіта. Наукове видання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Випуск 1 (8). С.183–190. URL: <http://srsou.edu.ua/article/view/262715>.

4. Реінтеграція у суспільство: як ветерани США впорядковують життя після служби. URL: <https://mil.in.ua/uk/blogs/reintegratsiya-v-suspilstvo-yak-veterany-u-ssha-vporyadkovuyut-zhyttya-pislya-sluzhby/>.